

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 17. НОВЕМБРА 1881.

ГОДИНА VIII.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 2.

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Извали свагда о дану сваке представе на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. — Претплата се шаље администрацији „Позоришта“, у матичном стану, у Новоме Саду.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Наставак.)

На тој истој скупштини прочитан је овај извештај привремене управе о стању и радњи српске народне позоришне дружине:

Славна скупштино! И опет прође година, година тешке борбе за опстанак нашег позоришта. Борба та траје непрекидно, готово од постапка тог нашег најнароднијег просветног завода, а за последњих једанаест година цео наш рад око позоришта и не беше ништа друго, него права борба на живот и смрт. Да ли ће из те борбе на послетку синути лепши дани том нашем мезимчету међу народним заводима, много стоји до нас самих, много стоји до тога, да ли ће наша љубав, наше одушевљење, наше покртвовање према позоришту бити прилив или одлив морски. Ако у нас буде воље јаке, истрајности, постојанства: по законима саме природе мора и у мору нашег народног, нашег просветног живота настати прилив после дугог и дугог одлива. Само узданица у нас саме, узданица у нашу силу, у нашу снагу, када је учинити, да гране сунце лепе среће и нашем позоришту. Много се може, само кад се сложно што коће.

Од прошле главне скупштине бавило се наше позориште у Земуну, Руми, Митровици, Сентомашу, Н. Саду и Ст. Бечеју. Месец јули прошле године провело је позориште у Земуну, август и пет дана од септембра у Руми, остатак од септембра и октобар у Митровици, новембар и половину децембра у Сентомашу, од тог времена до 26. априла ове године у Новоме Саду, а од тада до данас у Ст. Бечеју.

За тих десет месеца давало је наше позориште 143 представе, и то у Земуну 16, у Руми 18, у Митровици 30, у Сентомашу 25, у Новоме Саду 53 и у Ст. Бечеју 1.

За време бављења нашег позоришта у Новоме

Саду научила је позоришна дружина 15 нових комада, а од старијих с новом поделом улога 8. Та принова, према маленом броју глумаца и према кратком времену, могла се постићи само неуморним и непрекидним радом и напором како управе тако и глумаца.

Међу наученим новим комадима имамо и три изворна, а то су: „Последња волја“, „Фрише фире“ и „Наживио се“. Сва та три комада потекла су из пера нашег даровитог писца Косте Ристића, који нам својим посматрањем света, својом филом карактеристиком, својом несташном шалом даје најлепшијег јемства, да ћемо у њему имати вешта обрађивача, добра писца наше шаљиве игре.

Заслуга позоришне дружине износила је за п ошлих 10 месеци 14.227 фор. а. вр.

У прославу успомене на Косту Трифковића приредила је управа 19. фебруара о. г. свечану представу. На тој престави, која је сјајно испала, даване су 4 шаљиве игре тог нашег никад непрекиденог писца, и то: „Љубавно писмо“, „Мила“, „Школски надзорник“ и „Пола вина, пола воде“. То је била прва прилика, која се дала управи ове године бављењем позоришне дружине о споменутом дану у Н. Саду, да одужи дуг, којим је Коста Трифковић наше позориште задужио према себи.

У корист породице покојног Ђуре Јакшића давана је 27. марта о. г. у Новоме Саду ванредна представа, која је врло добро испала. На тој представи говорио је пролог привр. управитељ А. Хадић.

25. марта о. г., лицем на лазареву, суботу подигнут је и посвећен споменик на гробу глумца Лазе Телечког. И на паастосу и приликом освећења певала је позоришна дружина, а на гробу говорио је А. Хадић беседу, у којој је обеле-

жио, шта је ваљао народу своме Лаза Телечки као глумац.

И ове године изгубило је наше позориште више својих чланова. На прво место долази Никола Зорић, који је и у злу и у добру код овог народног позоришта истрајао, и верно, савесно и поштено послужио му. У њему губимо глумца, коме се не ће лако замене нађи у улогама, које захтевају тако зване сухопарне комике. Његов Црвенко у „Старом баци“, Дон Клето у „Леку од пунца“, Ружић у „Мамици“, Поповић у „Француско-пруском рату“, Карло XII. у комаду истога имена, итд., остаће у живој успомени свију пријатеља позоришне уметности, а та успомена трајаће докле устраје и народног позоришта. Нек му је од нас хвала па труду и нека га прати добра срећа на новој стази његова живота.

Број нашег и онако маленог женског подмлатка, умалио се и опет одласком Љубице Зорићеве, која се удала. Рођена тако рећи на даскама, што свет значе, била је на позорници тако као код своје куће, па је из дана у дан лепо напредовала и у позоришној вештини. Да је остала на своме месту, стекли бисмо у њој вешту глумицу, нарочито за живе и несташне улоге, за које је и дара и воље показивала. Осим тога имала је и добар глас, чист сопран, па је умела и добро певати. Тај губитак не ћемо моћи тако лако пакнадити.

Од мушкиог подмлатка изгубисмо у Светозару Вујковићу добrog приказивача мањих улога различите врсте, а у Михаилу Рајчевићу даровитог приказивача мањих карактерних комичних улога.

На место њих набавили смо овај подмладак: Ђуру Јовановића, Андрију Десимировића и Ђорђа Банковића. Ђура Јовановић показује дара за приказивање старачких улога, а осим тога има и леп, дубок бас за певање. Андрија Десимировић

има и дара и воље за приказ млађахних љубавника, у чему га потпомаже и витак стас и леп глас. У Ђорђу Банковићу је воља према приказивачкој уметности јака, па ће тако моћи савладати све тешкоће, које му за сад стоје на путу.

Од „Зборника позоришних дела“ изишлја је свеска 14., а у њој је штампана трошком књижаре браће Поповића шаљива игра „Фрише фире“, од Косте Растића.

Лист „Позориште“ излазио је и ове године за време бављења позоришне дружине у Н. Саду. Уређивао га је, као и до сада, А. Хаџић.

Већ из овог кратког извештаја можи ће увидити славна скupштина, да се досадања управа и за ово последње време, као и за прошлих десет година, својски старала и неуморно радила, да наше позориште достигне уставом му прописану мету, да постигне свој узвишен задатак, што га ваља да врши као завод за ширење просвете и буђење народне свести, управа се старала да избором и удешавањем добрих комада за нашу позорницу и складним и добрым представама пружи нашем свету правог уметничког уживања и да у опште одржи народно позориште на висини свога културног задатка. Да пису непрекидне новчане неприлике и друге тешке незгоде управи у вршењу њене дужности и свеједнако сметале, може бити да би могла показати и сјајније успехе а овако само толико може рећи, да је чинила што је год могла, или много пута управо и више, него што је могла, и да мирном савешћу може чекати пресуду и садањег и потоњег нараштаја. Сада је пак, и опет на славној скупштини, да се постара о начину даље управе, којој ће, као и досадању, главни задатак бити, да брод позоришни достигне предгорје добре наде, од куда ће сретно моћи доћи и у сигурну луку добре среће и лепе славе народне.

Ж И С Т И Ђ И

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(Лаворика и просијачки штал, позоришна игра у 3 чина, с певањем, од К. Холтаја, превео Н. Ј. Мостић. Завршила игра у 1 чину: Просијачки штал и лаворика.)

Након скоро пуно две године дошло нам је наше народно позориште и већ је 15. новембра представљало за наше нове комад под горњим именом.

Хајрихи је песник и то тако занесен песник, да га

од певања нико и ништа уврдјати не може. Он је претеран, па још кад доби лавор-дрво у знак његова високе појетичне духа — песничка страсти долази до вршика.

Он у истини има поштовача, и то прво у жени својој, коју је баш због тога и узео, што је његове песме певала, а даље и у госпођици Агнији, ћерци барона и банкара Амвала. Она му, али већ ожењену, и посла лаворику.

Али има и непријатеља. То су већином бивши прија-

тези из јаковања му. Једни га одвраћају, што и сами држе, да од певања нема хлеба, а други, и то Едвард Грунд, одвраћа га још и за то, што је приметио, да га Агнија поштује и — да му је наклоњена, а сам је рад, да се њојви додвори. Што он и пријатељи више салећу песника, да се остави безкориснога писања и певања, које „чорбу не кува“, — Хајрих је све одушевљенији. Он је научио штампачки дело своје па што по то. Како је сиромах, мора да увајми. Дело му критика одбаци, то га јако дирне. Нема куда, нужда га приморава и он ступа у канцеларију Едвардова оца, тајног саветника. Едвард је оно за њега израдио, али под тим условом, да се окане песме и певања. Запесени песник прими, нуждом и оскудицом материја, ово ввање.

Међу тим се већ Агнија удала за Едварда, а хајрихова жена поболела се и умрла. Песник све споси јунаки, али је већ привидно клонуо. Тешко, претешко му пада, што не може да пева, и то га пајвише тинки, но ипак нема куда. У своме, можемо рећи, абнормалном стању ни о чем се не стара, па ни о детету; своме јединици Виљему, ма да је иначе ревностан и уредан у писарници саветниковој.

Добри људи се старају за нејакога Виљема. Ту је баштован Амазлов. Он сузама моли Едварда и жену му Агнију, да усвоје Виљема, да дете не пропадне. Агнија је рада, али Едвард не пристаје, не сме да се прими тога терета. Но и он попушта, кад га шваље Федор скоро силом ногами. Федор је ножењен и богат, он ће све остатити Виљему, он ће од сада штедити, да само што више остане; он би Виљема и к себи увео, али „каква ће нега бити у нежењена човека?“ Едвард се склони и прими Виљема после јаке и жестоке борбе и са самим собом, а и са Федором и женом и баштованом. Знао је он, да је Хајриха нужда, прека нужда материјала, да се окане певања, а сада је сам, сада ће моћи беј бриге се одати на ново песми и певању, за то се и противио тако дуго.

Чега се Едвард бојао, није се убојао. Хајриху је лакше, што му је „дете смирене, а жена још већим умирена“; он добија нове снаге, Агнија му долази пред очи и она га гони — он мора напред, али се лаворица већ сасушила. Сасушила се у штап.

У своме новом полету Хајрих се већ заносио песном и милином, те пред Агнијом, женом Едвардовом, одушевљен и занет, изусти и оно, што музка пређа, који баш у тај мах у собу уђе.

Едварда ово јако разажути. У то му дође отац и откајује Хајриху авање и власлуку као „рушићељу кућевнога мира“. То га тако потресе, да осушеном лаворицом, ван себе, одлави, да се потуца од немила до недрага.

Прилика ианесе после двадесет година Едварда са женом му и децом у Висбади. Са децом: усвојеним Виљемом и рођеном ћерком Хенријетом. А прилика ианесе и Федора, и он — непажњом открија тајну Виљему, да је он посвојче Едвардово и да му отац беше песник Хајрих, чија дела и песме одушевљавају Виљема. Отац му се пре двадесет година удавио у Рајни, како се казује.

Дела су Хајрихова након смрти његове скупљена и издана и он се слави као „песник генијалан.“

Ту у Висбадну, камо је Хајрих као суманути просијак

дошао, упозна се са сином својим, ту упознаје снаху Хенријету, коју је Виљем мало пре испросио, ту се састаје са пријатељима: Федором и Едвардом, ту на ново виђа поштовача свога песничкога дара, Агнију, ту му, што је пајглавније, долазе до руку његова рођена песничка дела штампана и по свету растурена, ту дознаје, да се слави и велича — и под утицком свега тога нешто се себи враћа, да још горе прође. Не могав све то поднети, пада опе вешћен узвиком, да га Матилда, жена му, зове и — умире.

То је у кратко садржина гориће поворишне игре. Писац иноси, како се бори песник са првом живота, како на све стране има непријатеља и како у истину подлеје. Лаворика му се сунчи у просијачки штап, али то је за време, за кратко време, а просијачки штап се на ново раввија у лаворику.

(Свршиће се.)

* (Недељни ред представа.) У уторак 17. новембра први пут: „Језуита и његов питомац.“ Шаљива игра у 4 чина, од А. Шрајбера, превео А. М. — У четвртак 19. новембра: „Женски рат.“ Шаљива игра у 3 чина, написао Скриб и Легуве, превео Л. Телечки. — У суботу 21. новембра: „Марија Стјуартова.“ Трагедија у 5 чинова, од Ф. Шилера, превео Н. — У недељу 22. новембра с новом поделом улога први пут: „Ђурађ Бранковић.“ Трагедија у 6 чинова, написао К. Оберњик, превео и за српску поворницу прерадио Ј. Ђорђевић.

ПОЗОРИШЕ

* (Народно повориште у Загребу.) 16. новембра о. г. приказана је шаљива игра „Језуита и његов питомац“, од Шрајбера. По загребачким листовима представа није успела по новом раздељењу улога. Задовољили су у приказивању само г. Фијан као магистар Рафаел, гњица Краљева као његов питомац Шарл, само је штета, што је госпођица често муџала, јер опет или ипак улогу опако на памет, како то инте живи карактер Шарла, или се у говору заљатала. Задовољно је публику јоште г. Милан као вртар и г. Бан као гроф Сципион. Осталих 7 улога видили су загребчани куд и камо боље одглумити. Г. Коларовић нема за великаша доста ноблесе пити потребитога мира. Гђа Коларовићка пак није могла импоновати својим весовитим миром и монотонијом у говору. На посетку бисмо, веле загребачки листови, упозорили, да се штапалац чак до стражњих ложка тако гласно чује, да престаје свака илувија. Тим је дакако у уском савезу учешће улога, или ако штапаоница није подигнута према акустици, нека се промени бољом конструкцијом.

* (Народно повориште у Београду.) Министар просвете именовао је поворишни одбор. Одборници су: Милан Кујунџић, др. Владан Ђорђевић, Андра Николић и Хајим Давичо.

* (Гроф Александро Фредро), познати пољски писац поворишних игара, написао је два поворишна дела, и то драматску слику „Погину од глади“ (у стиховима), и лакрдију у једном чину у прози под насловом: „Смрт и жена, богом досуђена.“

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

2. ПРЕДСТАВА.

У ПРЕТИПЛАТИ 1.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 17. НОВЕМБРА 1881.

ПРВИ ПУТ:

ЈЕЗУИТА И ЊЕГОВ ПИТОМАЦ.

ШАЉИВА ИГРА у 4 чина, написао А. ШРАЈБЕР, превео А. М.

ОСОБЕ:

Барон Карбоне	Лукић.
Шарл, син му	М. Рајковићка.
Бароница Нарбонска, удовица, свастика карбонетова	Д. Ружићка.
Гроф Баасон	Банковић.
Анђелија, ћи му	Л. Хаџићева.
Гроф Седанж	Милосављевић.
Гроф Сципион де Франкарвиль	Добриновић.
Рафаило Д' Арбо, мајистар	Ружић.
Лепе, вртар	Јовановић.
Анета, унука му	С. Димитријевићка.
Килијан, вртарски момак	Димитријевић.
Слуга барона Карбонета	Б. Рашић.

Догађа се које у Карбонетовом, а које у Баасоновом двору, у некој Француској покрајини.

Време: При крају владе Људевита XIV.

У четвртак 19. новембра: „ЖЕНСКИ РАТ“. Шаљива игра у 3 чина, написао Скриб и Легуве, превео Л. Телечки.

Улазнице могу се добити у писарници позоришној од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне, а увече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК ОКО 10 САХАТА.